

Verlangen naar verbondenheid met de natuur

*Artikel voor het Tijdschrift voor VredesOpvoeding
Drs. Gerwine Wuring, aerda@wxs.nl www.aerda.nl
Oktober 2006*

In onderstaand verhaal wil ik mijn zorg met u delen over de onvrede en haat die in in mij en in velen van ons leeft, vanuit onze vermeende afgescheidenheid en u laten zien hoe ik met anderen zorg neem voor mezelf en voor de wereld om ons heen, vanuit verbondenheid en liefde.

Herkenning in de natuur

Vanuit een diep verlangen naar verbondenheid met de natuur heb ik mij de voorbije jaren ingezet om naast de gangbare natuur- en milieu educatie het vakgebied van de aarde educatie te ontwikkelen. In 1992 startte ik daartoe het Netwerk Aarde, Milieu & Spiritualiteit, enkele jaren geleden ontstond door mijn toedoen Reizende Aarde School. Beide initiatieven komen voort uit mijn grote betrokkenheid bij de natuur. Belangrijkste drive voor mij ligt in het feit dat wij mensen spirituele wezens zijn, bezielde door ongreepbare krachten, die ik ook meen te herkennen in de natuur. De natuur waar wij onderdeel van zijn, wij zijn natuur!

Vervreemding en uitbesteding van zorg

In ons dagelijks leven, in onderwijs en werk zijn we dit veelal vergeten. Waardoor we ons meer en meer afgescheiden gedragen van de wereld om ons heen. Deze afzondering heeft zich de voorbije honderd jaar in rap tempo doorgezet. Industrialisering, modernisering, elektrificering, computerisering en ga zo maar door. Het zijn even zo vele hulpmiddelen die ons het leven aangenamer hebben gemaakt en ons grote welvaart hebben gebracht. Maar hoe is het met ons wél-zijn? De hulpmiddelen zijn zich gaan nestelen tussen ons en de directe ervaring van de wereld. Waardoor we vervreemd zijn geraakt van de primaire processen in de natuur. Geboorte, leven en sterven, dood, hele gewone zaken in de natuur, zijn in onze mensencultuur omgeven geraakt door technologische en medische hulpmiddelen in handen van deskundigen. Waardoor we de zorg voor ons leven en welzijn hebben uitbesteed. Regen, storm en tegenwind zijn heel belangrijke aspecten voor het goed verlopen van de levenscycli in de natuur. Wat is een jaar zonder herfst, het leven zonder water? Onlangs nog hoorde ik dat er ook in Nederland proeven worden genomen met vliegtuigen om middels bepaalde chemische stoffen regen op te wekken. En dat er mensen met gezondheidsklachten rondlopen, mogelijk ten gevolge van deze stoffen in de lucht...

Zorgen over en zorgen voor

Hoe kom ik nu op een dergelijke beschouwing als introductie op een artikel voor uw Tijdschrift voor VredesOpvoeding? Ik maak mij zorgen en ik wil ergens voor zorgen. Ik maak mij zorgen over onze omgang met de natuur. Het lijkt wel alsof wij voortdurend in oorlog zijn met de natuur. Ze is te droog of te nat, dus sturen we er vliegtuigen op af om dat te beheersen. Er is te veel bladval dus sturen we er een tuinman, of iemand van de groenvoorzieningen op af met een bladblazer.... Elke keer als ik iemand tegenkom met zo'n herrieschopper in zijn handen erger ik me aan het lawaai en de verspilling van energie. Ik kijk meewarig hoe iemand met oordoppen tegen gehoorbeschadiging zo de rust verstoort van een prachtig herfsttafereel. En ik vraag me echt af of dit werkje niet net zo snel of snellere kan gebeuren met een bladhark.

En ik wil zorgen dat mijn ergernis, woede en onmacht niet geprojecteerd wordt op de verkeerde personen. Het is onze samenleving die nog steeds meent dat we in oorlog zijn met de wereld om ons heen. De droogte, de hitte, de regen, de storm ze nodigen ons ook uit om naar binnen te kijken. Naar mijn innerlijke belevingswereld, ik nodig mensen uit ook te kijken naar onze innerlijke ruimte beleving.

Kinderen en onze toekomst

Onderstaande een voorbeeld uit het werkveld van de natuur-, milieu- en aarde educatie (nme), waar ik dus al jaren bezig ben om vernieuwende wendingen aan te brengen. Zoals in elk gebied van het leven, stuit ik af en toe ook op soms terugkerende grotere of kleinere ergernissen in dit werk. Als ik in de juiste stemming ben wil ik dan wel weer even in de spiegel kijken om te beluisteren wat die ergernis over mij zelf zegt. Dit heet met een mooi woord ook wel je projecties terughalen.

Welnu kort geleden was het weer zover, tijdens het lezen van het educatiebeleid van Staatsbosbeheer roerde zich weer mijn gram. In dit stuk tref ik de, in nme kringen heel vaak terugkerende, redenatie dat we vooral de kinderen als doelgroep moeten nemen, immers zij hebben de toekomst. Kort daarna beluisterde ik nog even een oude tv opname van Irene van Lippe en haar Natuurcollege (Irene te gast in Studio NL, oktober 2004, zie ook www.natuurcollege.nl). Daarin vertelde zij dat ze gaat samenwerken met Staatsbos om kinderen weer de natuur in te krijgen. Want meer dan 70% van de stadskinderen komt zelfs geeneens 1x per jaar in de natuur. Reden waarom ook Staatsbos haar focus in het educatie beleid met name op de kinderen legt.

Natuurlijk is er niets mis met de doelgroep kinderen en de argumentatie daarin. Sterker nog het is prachtig en dankbaar werken met kinderen en het is ook zeer belangrijk dat kinderen snel weer in contact komen met de natuur in eigen leefomgeving. Want het is vreselijk dat kinderen niet meer buiten komen.

Vanuit een zelfde redenatie zal heel veel van het werk van de vredeseducatie gericht zijn op kinderen, kinderen zijn de toekomst en dus moeten zij leren leven in vrede en met vrede, nietwaar...

Uitbesteden van zorg

En toch.... ik ga altijd van binnen ook ergens steigeren. Het terugkerende zinnetje daarbij is dan in mij; 'Moeten die kinderen zonodig weer opknappen, wat wij niet voor elkaar krijgen'. Opnieuw zie ik hier de grote neiging om onze zorg... voor uit te besteden aan derden, het onderwijs, de ander...

Tijd om weer eens even in mijn eigen spiegel te kijken. Dwars door alle persoonlijke vertroebelingen, bijvoorbeeld van afgunst en gepasseerd voelen, en op jonge leeftijd teveel verantwoordelijkheden genomen hebben, bleef één gedachte haar heldere kop op steken. Ik moest ineens denken aan een recent artikel in Educare (nr. 1/2006, zie ook www.educare.nl). Daarin wordt verteld over de antropologe Jean Liedloff en haar waarnemingen van kinderen bij indianenstammen. Die kinderen leren daar van het leven, gewoon door om hun ouders heen te cirkelen. De ouders veranderen hun gedrag niet ten behoeve van hun kind. Zij lopen letterlijk en figuurlijke voorop en vertrouwen er op dat de kinderen hen zullen volgen. Bij ons is het net andersom. Wij lopen achter de kinderen aan en roepen vaak, 'Kijk uit' en 'Pas op'. Waarmee we ze laten weten dat we hen juist niet vertrouwen. Jean Liedloff vraagt zich af hoe

je als opvoeder een stralend voorbeeld voor je kind(eren) kunt zijn als je je eigen werk stil legt en vervolgens vragend naar hen kijkt...?

Kinderen kleien zich naar ons voorbeeld

Wel nu dit raakt de kern van mijn bezorgdheid als ik weer eens hoor over nme of vredesopvoeding en kinderen. Immers kinderen leren door de volwassenen om hen heen te kopiëren. Zij kleien zichzelf als het ware in de mal van ons leven. Bij Landmark leerde ik ooit 'Who you are, speaks louder than what you say'. Oftewel onze overtuigingen spreken door alles heen en dat is wat de kinderen voelen en oppikken. Mijn grote wens en verlangen, mijn werkveld en verzoek aan de samenleving is dan ook om in het belang van het kind en de natuur vooral ook aan de houding, de overtuigingen en de verbondenheid van de ouders en volwassenen te werken in onze relatie met de natuur...

Daarover gaat mijn en ons werk wat betreft Aarde Educatie, dat we ons hart weer leren openen in onze verbondenheid met de natuur en de wereld om ons heen. Want dat is wat de kinderen van ons oppikken, onze liefde en/of angst, onze verbondenheid en/of haat, onze onzekerheid en/of nieuwsgierigheid, ons vertrouwen en/of wantrouwen. Dus is het eerst en vooral nodig dat we onze eigen relatie met de natuur en onze eigen innerlijke natuur, dus onze eigen natuurbeleving of vredesbeleving weer gaan onderzoeken, ontdekken en verstevigen, opdat de kinderen dit op een natuurlijke wijze van ons aangereikt krijgen.

Cynisme en haat

Onlangs werd ik, op uitnodiging van de Stichting Echte Welvaart gevraagd een bijdrage te leveren aan een ontmoeting over Biodiversiteit en Spiritualiteit. Natuurlijk, het is ook voor mij in onze maatschappij niet moeilijk om pessimistisch en wantrouwend te zijn en een cynisch, kritisch negatief verhaal te houden over biodiversiteit en onze relatie met de natuur. De biodiversiteit verwordt tot monocultuur dankzij onderdrukking, ontkenning en verwoesting van de natuurlijke rijkdommen.

Ik zie dat cynisme in mezelf en om me heen, als een uiting van overleving en machteloze zelfontkenning, angst en zelfs haat naar mensen en/of de natuur en uiteindelijk dus naar me/jezelf. Ik heb in mezelf die sluipmoordenaar van de haat leren kennen. Wilde haar eerst niet (onder)kennen, schaamde me er voor en heb me er uiteindelijk mee verzoend, zodat ze rust heeft en ik het snelste weer op mijn gemak ben in deze wereld.

Compassie en mededogen

Ook deze haat, dit cynisme is deel van de menselijke natuur. Hetgeen vraagt om compassie en mededogen. Twee zeer spirituele begrippen, welke een houding van bewustzijn, persoonlijke groei en ontwikkeling vragen om deze compassie voor jezelf, voor je medemens en voor de natuur op te roepen en in werking te zetten. Mededogen voor mijn eigen en andermens hun kwetsuren op onze innerlijke geestelijke rijkdom, opgelopen tijdens onze persoonlijke ontwikkeling en tijdens de maatschappelijke ontwikkeling van de voorbij honderden jaren. Dan gaat het me om het koesteren van de rijkdom aan menselijke variatie van houdingen, psychische en spirituele verbondenheid van de mens met de natuur.

Het gaat om het ontwikkelen van een oog en gevoel voor schoonheid in de natuur én de menselijk aard en cultuur.

Denk maar eens even aan die momenten van intens en hevig natuurgeweld, een dikke storm en zware regenval, die ons hele verwende westerse leven even op haar kop zet. Dan begint er in mij altijd iets vreselijk te kriebelen en te juichen. Het is mijn eigen ruige, ongepolijste

natuur die zich dan weer even bevrijd voelt van alle conventies en onderdrukkende waarden en normen. Lekker brullen tegen de golven, lekker kletsnat worden, mijn hart dat wijd opengaat voor alle ongebreidelde krachten in de natuur en in mezelf.

Of denk ook aan de meest favoriete kampeer- of ontspanningsplekken, liefst temidden of op de rand van een prachtig natuurreserveaat of Nationaal Park. Alle nuances van kleuren, geuren en rijkdom van de natuur binnen hand en hartsbereik. Een wereld om je compleet aan over te geven, tot rust en tot jezelf te komen en je te laten raken tot in iedere vezel van je lichaam.

Zo binnen zo buiten

Ik sta voor een mens inclusieve benadering van natuur, biodiversiteit en ecologie.

En dan komen er vragen als; Hoe leeft de rijkdom van de natuur in ons? Hoe uit ze zich, mag ze er zijn? Geven we haar genoeg ruimte..? Hoeveel rijkdom en verscheidenheid in biodiversiteit staan we ons zelf en onze medemens toe?

Zo binnen – zo buiten Ik beschouw de natuur dan ook als een spiegel, de spiegel van onze ziel. In vele spreekwoorden vinden we dat nog terug, Hoge bomen vangen veel wind, of Diepe waters, stille gronden.

Ik denk even aan alle winkeltjes en groot warenhuizen en tuincentra die uitpuilen van de ditjes en datjes en snuisterijen om een aantrekkelijk woonmilieu te creëren in eigen huis en tuin. En al die glossy tijdschrift die daarop aansluiten. De natuurlijke hang van mensen naar biodiversiteit? Of al dat cultuur toerisme naar oude steden, pleinen en straten, musea en dorpjes met haar rijke verscheidenheid aan sferen, kleuren en schakeringen.

Als ik naar mijn eigen ontwikkeling kijk ben ik vanuit een oprechte liefde voor en verbondenheid met de natuur biologie gaan studeren. Waar ik vervolgens dat gevoel helemaal kwijt dreigde te raken. En dit proces staat misschien wel symbool voor een maatschappelijke ontwikkeling van de voorbije 100-en jaren, met alle ellende en verwoesting van natuurlijke rijkdom van dien.

Crisis als kans

In dit vastlopen heb ik geleerd –crisis als kans - dat ik weer terug kon keren naar mezelf en mijn eigen innerlijke natuur. Er volgde een lang en intens proces van innerlijke bewustzijns-groei. Waar Gestalt, psychosynthese, de kunst van het verhalen vertellen, druidery en de weg van ecologie naar deep ecology me zeer behulpzaam zijn geweest. Ik vond in mezelf de diepe verbondenheid mens & natuur weer terug. En daarmee de rijkdom van ons innerlijke, geestelijke –spirituele leven. De kracht en de kwetsbaarheid, de subtiliteit en de eigenheid die daar voor ieder van ons in ons zelf én in de natuur te vinden is.

Biodiversiteit zit ook in ons, biodiversiteit dat zijn we zelf, de sleutel hebben wij in onze handen. Vanuit mij vakgebied van de natuur en milieu educatie ben ik me gaan ontwikkelen op het terrein van de aarde educatie. Waarbij ik het woord educare letterlijk neem; de eigen innerlijke wijsheid van mensen in relatie tot de aarde en de natuur weer naar buiten leiden.

De reis naar binnen en weer naar buiten

Van daaruit ben ik momenteel bezig Reizende Aarde School vorm te geven, samen met andere leden van het ook door mij in het leven geroepen Netwerk Aarde, Milieu & Spiritualiteit. Reizende Aarde School in de zin van een reis naar binnen, in onze eigen natuur en innerlijke rijkdom van verlangens en kwetsuren. En de reis naar buiten, om daar samen met anderen vorm aan te geven en woorden te vinden om nieuwe mensen aan te raken en ook hen die natuurlijke rijkdom aan te reiken.

Zo ken ik Johan, die als jonge bioloog tot de ontdekking kwam dat hij niet voor natuurmonumenten moest werken. Als hij na de inventarisatie uit het veld kwam, wilde hij liedjes schrijven in plaats van rapportages.... Hij geeft nu af en toe workshops; Dansen in de uiterwaarden. Of Anja, die als pas afgestudeerd milieukundige probeert haar diepe verdriet en wanhoop over de wijze waarop mensen met de natuur, het milieu en de aarde om gaan, om te zetten in acties van hoop en verbondenheid. Of Willy die voor een milieu centrum de workshop 'De geur van gras' ontwikkelde vanuit haar eigen zoektocht naar de verbinding tussen gevoel en verstand. En Loeklouse die haar vertellingen over vrouwenmode door de eeuwen heen, 'Van vijgeblad tot string' ging noemen ten gevolge van haar hernieuwde contact met de natuur. Of de jonge vrouw die me in verwarring belde omdat ze tijdens haar studie op de landbouw universiteit in Wageningen helemaal de verbondenheid met het land van haar opa's boerderij was kwijt geraakt. Ik heb haar aangeraden die plek weer op te zoeken, er te luisteren naar het land, de natuur en de emoties, gevoelens en gedachtes in haar zelf de ruimte te geven...

Een diep verlangen naar verbondenheid

Telkens weer kom ik bij mensen dat diepe verlangen tegen, het verlangen zich op nieuw te verbinden en te verhouden tot de natuur. In ieder van ons leeft een eigen verhaal over onze relatie met de natuur en onze wensen ten aanzien van de natuur. Het wordt tijd dat we die rijkdom aan verhalen weer oppakken, de ruimte geven, bundelen en naar boven halen om ze nieuw leven in te blazen. Wij mensen zijn zo creatief. Helaas gebruiken we die creativiteit nog veel te vaak om te overleven, vanuit angst en wantrouwen voor het leven zelf.

Laten we weer meer en meer gaan focussen op schoonheid, liefde en vertrouwen, op samenwerking met elkaar en met de rijke krachten in de natuur en onze eigen natuur.

Dat is mijn hoop in bange dagen. En "hoop is een moreel imperatief" las ik kort geleden, als uitspraak van Maude Barlow, een Canadese 'global' activiste die in 2005 de Right Livelihood Award ontving.

Angst voor de overweldigende natuurkrachten

Laatst zat ik met een goede vriend op het uitzichtspunt boven het Oudemirdummerklif in Gaasterland te genieten van het uitzicht. Ineens verzuchte Rob, 'Oh, god, wat veel wat veel, zoveel bloemen, kleuren, vogels, lichten, water, geuren, geluiden. Dat kan ik nooit bevatten, die overweldigende kracht van de natuur... ik ben er bang voor ook. En realiseer me dat ik nog maar pas me bewust ben van al die verscheidenheid in het landschap.' Rob is geboren op Texel, heeft daar al die 62 jaar van zijn leven gewoond... en werd pas enkele jaren geleden door een goede vriendin gewezen op al het moois dat de natuur daar te bieden heeft. Het was er altijd gewoon....

De angst voor schoonheid! Misschien zijn we bang onszelf in haar te verliezen, waardoor we er tegen gaan vechten. Terwijl we in feite onszelf er alleen maar in kunnen terugvinden, voor hen die dat durven en door hebben. Maar dan moeten we wel eerst afstand kunnen nemen ook, en een bewustzijn ontwikkelen dat we iets te winnen hebben in ons verlies. Crisis als kans... Een afstand creëren zonder er van alles tussen te zetten, hetzij een vliegtuig, een bladblazer, je kinderen, de school of het werk. Nee in het directe contact tussen je binnenste en de buitenwereld ligt de wijsheid...

Er is nog hoop voor de toekomst. Deze planeet aarde is voor mij een prachtige leerschool en oefenplek. Als mensheid en collectief zijn we, relatief gezien, nog maar pas bezig ons

bewustzijn te ontwikkelen. Zodat we meer en meer zicht te krijgen op onze plek, onze functie in het gehele samenspel van mens en natuur. Biodiversiteit en spiritualiteit betreft onze eigenheid in de verscheidenheid van mensen, dieren, planten en andere levende en niet levende wezens op aarde.

Pleidooi voor volwassen educatie

Vandaar mijn pleidooi om in de natuur en milieu educatie, alsook in de vredesopvoeding genoeg aandacht, energie en geldstromen aan volwasseneneducatie te besteden. Wij zijn het middelpunt voor onze kinderen. Wij vormen de mal waarin zij zich vormen. Het is onze verantwoordelijkheid op een juiste en respectvolle wijze met de natuur, het milieu en de wereld om te gaan. Dan volgen de kinderen ons als vanzelf... natuurlijk.

Een tussen of overgangsweg is om op zijn minst met je/de kinderen samen weer in de leer en op ontdekkingstocht in de natuur te gaan. Want pretenderen dat wij weten hoe het zit, doen we heel vaak vanuit onze afgescheidenheid. En wat we dan doorgeven is de afgescheidenheid... En dat voelen kinderen, en nemen ze over... 'Who we are, speaks louder than what we say...!'

Daarom doe ik bij deze een oproep. Telkens wanneer jij in je werk die roep naar de kinderen van de toekomst weer tegenkomt; ga jezelf en de ander bevragen op je eigen relatie met de natuur, op de innerlijke vrede in jezelf, op jouw en onze houding in het geheel. Om ons bewust te worden van hetgeen we nu werkelijk willen overdragen aan onze kinderen.

Leeuwarden, oktober '06

Totaal aantal woorden 3134